

Sygn. akt I PK 211/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa J. D.

przeciwko P. Spółce Akcyjnej w W.

o odszkodowanie za sprzeczne z prawem rozwiązanie umowy o pracę z winy
pracownika,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 30 stycznia 2020 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 8 maja 2018 r., sygn. akt IX Pa (...),

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 240 zł
tytułem zwrotu kosztów pełnomocnika pozwanego
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 8 maja 2018 r., sygn. akt IX Pa (...), Sąd Okręgowy – Sąd Pracy w K. – w sprawie z powództwa J. D. przeciwko P. Polski S.A. w W. – oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w M. z dnia 13 listopada 2017 r., sygn. akt IV P (...), w którym Sąd Rejonowy oddalił powództwo o odszkodowanie za sprzeczne z prawem rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika.

Sąd ustalił, że J. D. został zatrudniony w pozwanym SKOK W. w M. w dniu 3 stycznia 2000 r. Z dniem 29 stycznia 2007 r. na mocy aneksu do umowy o pracę powód został zatrudniony na stanowisku prezesa zarządu z wynagrodzeniem 9.000 zł brutto, które wzrosło od 1 lutego 2008 r. do 12.000 zł. Aneksem z 31 grudnia 2008 r. strony ustaliły, że okres wypowiedzenia umowy wynosi 6 miesięcy ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego. Od 1 lutego 2010 r. wynagrodzenie powoda wzrosło do kwoty 18.200 zł, od 1 kwietnia 2011 r. - do 22.200 zł, a od 1 kwietnia 2012 r. - do kwoty 30.000 zł. Aneksem z 8 maja 2012 r. strony uzgodniły, że od 8 maja 2012 r. powoda jako dyrektora zarządzającego będzie obowiązywać 12 miesięczny okres wypowiedzenia umowy ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego. Porozumieniem z 12 kwietnia 2013 r. strony uzgodniły, że powodowi zostanie wypłacona gratyfikacja z tytułu korzystnego zamknięcia roku kalendarzowego w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia za lata 2009 - 2011 w łącznej wysokości 211.200 zł. Należność ta miała być płacona w ratach, a na wypadek ustanowienia zarządu komisarycznego miała być natychmiast wymagalna w całości z dniem wydania decyzji w przedmiocie ustanowienia zarządu komisarycznego. 16 maja 2013 r. doszło do zmiany umowy o pracę w drodze aneksu – powód został zatrudniony na stanowisku dyrektora zarządzającego (nadal pozostając w stosunku korporacyjnym ze SKOK jako prezes zarządu). Pozostałe warunki umowy o pracę powoda pozostały bez zmian.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że Sądowi z urzędu wiadomo, że w/w zmiana warunków zatrudnienia powoda zbiegła się z podobną zmianą warunków zatrudnienia M. F. i P. M. , którzy dotąd zatrudnieni jako wiceprezesi zarządu od 15/16 maja 2013 r. objęli stanowiska dyrektorów (M. F. - dyrektora ds. windykcji a

P. M. - dyrektora finansowego), zachowując dotychczasowe wynagrodzenie, jakie otrzymywali na stanowiskach członków zarządu i przywilej w postaci 12 - miesięcznego okresu wypowiedzenia umowy (jednocześnie nadal pozostając z pozwanym w stosunku korporacyjnym jako członkowie zarządu). W tym czasie stanowisko dyrektorskie – dyrektora operacyjnego – objął dotychczasowy dyrektor generalny P. B., zachowując dotychczasowe warunki pracy i płacy, czyli: wynagrodzenie w wysokości 26.000 zł oraz 12 - miesięczny okres wypowiedzenia umowy o pracę.

W dniach od 20 maja 2013 r. do 14 czerwca 2013 r. w SKOK W. została przeprowadzona kontrola przez Komisję Nadzoru Finansowego (wedle stanu na 31 marca 2013 r.). W wyniku tej kontroli w dniu 21 maja 2014 r. KNF podjęła decyzję o ustanowieniu u pozwanego z dniem 22 maja 2014 r. zarządcy komisarycznego, którą to funkcję powierzyła R. W. . W związku z tym w dniu 22 maja 2014 r. członkowie zarządu pozwanego: powód J. D. (jako prezes zarządu) oraz M. F. i P. M. (jako wiceprezesi zarządu) zostali odwołani z mocy prawa na zasadzie art. 73 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1450 ze zm.). Zarządca komisaryczny w dniu 22 maja 2014 r. złożył powodowi i pozostałym członkom zarządu oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę za wypowiedzeniem, przy zastosowaniu 12 - miesięcznego okresu wypowiedzenia (ze skutkiem na 31 maja 2015 r.), wskazując przyczynę wypowiedzenia w „likwidacji stanowiska pracy z mocy prawa” w oparciu o art. 73 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Jednocześnie zwolnił powoda (jak i pozostałych członków zarządu M. F. i P. M.) z obowiązku świadczenia pracy w okresie wypowiedzenia. Z uzasadnienia wypowiedzenia wynikało, że nie dotyczy stanowiska dyrektora zarządzającego, lecz członka zarządu. Powód nie odwołał się do Sądu od wypowiedzenia.

Zarządca komisaryczny – po zakończeniu postępowania wyjaśniającego, które zakończyło się w połowie czerwca 2014 r. – w dniu 2 lipca 2014 r. złożył powodowi za pośrednictwem poczty oświadczenie z dnia 30 czerwca 2014 r. o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych, a polegającego na: „zawarcia w dniu 27 listopada

2009 r. z A. S.A. i w dniu 29 października 2013 r. z L. T.U. umów ubezpieczenia dotyczących objęcia ochroną ubezpieczeniową członków Zarządu SKOK W., przy braku umocowania do zawarcia takich umów; - nabyciu od D. K. 16 nieruchomości położonych w P., Ł., P. i R., w sytuacji, gdy nie podjęto w tych sprawach decyzji w formie uchwały Zarządu, zaś Rada Nadzorcza nie upoważniła Zarządu do nabycia konkretnej nieruchomości; - dopuszczeniu do udziału w pracach Komitetu Kredytowego osób nie będących pracownikami SKOK W. (później sprostowano omyłkę pisarską na Komisję Kredytową); - dopuszczeniu do wypłaty w 2014 r. kwoty 281.532,67 zł tytułem nagród i premii, działając bez umocowania przy braku uchwały Zarządu SKOK W.; - dopuszczeniu do zawarcia w dniu 29 września 2012 roku umowy sprzedaży wierzytelności z C. z o.o. przy braku należytego zabezpieczenia spłaty zobowiązań; - nie zapewnieniu sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie opisanym w art. 52 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości”.

W takim samym trybie zarządca komisaryczny rozwiązał umowy o pracę z pozostałymi członkami zarządu (M. F. i P. M.). Sprawy P. M. (IV P (...)) i M. F. (IV P (...)) uległy zakończeniu oddaleniem powództwa. Sąd wskazał, że Sądowi wiadomo z urzędu, że były przewodniczący rady nadzorczej pozwanego A. B. to ojciec P. B. (byłego dyrektora operacyjnego pozwanego) i teść B. B. (byłego kierownika działu personalnego pozwanego i jednocześnie żony P. B.), a B. B. jest siostrą powoda J. D. . Złożenie powodowi oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia było poprzedzone konsultacją związkową z reprezentującą powoda Międzyzakładową Organizacją Związkową NSSZ S.. Pismem z dnia 27 czerwca 2014 r. organizacja związkowa stwierdziła, że opiniuje negatywnie w/w zamiar wskazując, że ogólnikowość przyczyn uniemożliwia zajęcie stanowiska, nadto - że wątpliwe jest, iż pracodawca powziął wiadomość o uchybieniach powoda później niż 25 maja 2014 r.

Nie udało się ustalić (bo brak na tę okoliczność dowodu), jak powód od 16 maja 2013 r. godził obowiązki korporacyjne (członka zarządu) z pracowniczymi (dyrektora zarządzającego), tj. kiedy i w jakim czasie wykonywał czynności ze stosunku korporacyjnego (członka zarządu), a kiedy i w jakim czasie - na stanowisku pracowniczym (dyrektora zarządzającego).

W sprawie ustalono, że wobec powoda J. D. i M. F. toczy się przed Prokuraturą Okręgową w K. pod sygn. akt PO VI Ds. (...) postępowanie, w którym postawiono im zarzuty popełnienia przestępstw. Powoda J. D. dotyczą zarzuty: I. z art. 296 § 1 i 2 kk, art. 284 § 2 kk w zw. z art. 294 § 1 kk, art. 273 kk przy zastosowaniu art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk, - II. z art. 296 § 1, 2 i 3 kk w zw. z art. 12 kk, - III. z art. 296a § 4 kk i art. 296 § 1,2 i 3 kk w zw. z art. 12 kk przy zastosowaniu art. 11 § 2 kk, - IV. z art. 296a § 4 kk i art. 296 § 1,2 i 3 kk w zw. z art. 12 kk przy zastosowaniu art. 11 § 2 kk, - V. z art. 77 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.). Wobec obu zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Postawione powodowi zarzuty tylko w jednym aspekcie pokrywały się z przyczynami rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z jego winy, a mianowicie w zakresie nie sporządzenia do 31 marca 2014 r. sprawozdania finansowego za rok obrotowy 2013.

Sąd drugiej instancji – dzieląc ocenę prawną zaskarżonego wyroku – stwierdził, że strona pozwana nie przekroczyła miesięcznego terminu określonego w art. 52 § 2 k.p. Według Sądu drugiej instancji na dzień objęcia zarządu w pozwanym SKOK W. (22 maja 2014 r.) zarządca komisaryczny nie miał żadnych dokładnych informacji o stanie przejmowanego w zarząd podmiotu i zgromadzonej tam dokumentacji. Wiedza zarządcy komisarycznego o SKOK W. na dzień objęcia zarządu nie była wystarczająca do sformułowania wobec powoda zarzutów. Wiarygodna informacja o dopuszczeniu się przez powoda ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych została powzięta przez niego dopiero po przeprowadzaniu analizy dokumentacji. Z treści notatki ze spotkania w dniu 30 maja 2014 r. zarządcy komisarycznego z przedstawicielami rewidenta PWC wynikało jedynie tyle, że PWC otrzymał do badania sprawozdanie finansowe pozwanego za rok 2013 w wersji komputerowej (bez podpisów), a z pisma PWC z dnia 6 czerwca 2014 r. do KNF nie wynikało, że zarządca komisaryczny już na dzień 30 maja 2014 r. miał wiedzę o braku sprawozdania finansowego za rok 2013 w formie pisemnej. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie można wywieść, aby zarządca komisaryczny miał powziąć pewną wiedzę o braku sprawozdania finansowego wcześniej niż w połowie czerwca 2014 r. Zarządcy

komisarycznemu pozyskanie wiedzy na temat wszystkich przyczyn rozwiązania z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia mogło zająć czas do połowy czerwca 2014 r., skoro nie miał żadnej wiedzy o funkcjonowaniu pozwanego przed objęciem zarządu pozwanym, a w pierwszej kolejności zajął się sanacją finansów pozwanego i dopiero z biegiem czasu, analizując dokumentację pozwanego, doszedł do wniosku o wszystkich podstawach do rozwiązania z powodem umowy o pracę w trybie art. 52 k.p., w tym o zarzucie dotyczącym niezapewnienia sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2013 do dnia 31 marca 2014 r. Pozwana doręczyła powodowi decyzję o rozwiązaniu stosunku pracy 2 lipca 2014 r. - tym samym, zachowała termin na dokonanie tej czynności określony w art. 52 § 2 k.p. Strona pozwana nie naruszyła przepisu art. 52 § 3 k.p. - przeprowadziła konsultację związkową w niniejszej sprawie. Wskazane przyczyny wypowiedzenia w zawiadomieniu skierowanym do organizacji związkowej znalazły odzwierciedlenie w treści złożonego oświadczenia o rozwiązaniu umowy. Do naruszenia przepisu art. 52 § 3 k.p. doszłoby, gdyby w oświadczeniu złożonym powodowi o rozwiązaniu umowy wskazane zostały przyczyny inne niż w zawiadomieniu do związku zawodowego, albo dodatkowe - nie ujęte w zawiadomieniu skierowanym do związku zawodowego.

Sąd drugiej instancji – w zakresie oceny zasadności przyczyny rozwiązania umowy o pracę powoda polegającej nie niezapewnieniu złożenia sprawozdania finansowego – powołał regulację art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.) i uznał, że powyższego przepisu nie można interpretować bez odniesienia się do art. 52 ust. 2 cytowanej ustawy, który jednoznacznie wskazuje, że sprawozdanie finansowe podpisuje - podając zarazem datę podpisu - osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, i kierownik jednostki, a jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy - wszyscy członkowie tego organu.

Sprawozdanie finansowe pozwanego za rok 2013 powinno było być zatem sporządzone do dnia 31 marca 2014 r. w formie pisemnej z podpisami członków zarządu w tym powoda. W dniu objęcia zarządu przez zarządcę komisarycznego tj. 22 maja 2014 r. nie istniał dokument w postaci sprawozdania finansowego za rok 2013 r. posiadający wymogi wynikające z ustawy o rachunkowości. Powód nie

udowodnił także, że sprawozdanie zostało w ustawowym terminie podpisane zgodnie ze sposobem reprezentacji spółki.

Według Sądu drugiej instancji art. 54 ust. 1 ustawy o rachunkowości dopuszcza zmianę już sporządzonego i podpisanego sprawozdania finansowego, który nie został jeszcze zatwierdzony przez wyznaczone do tego organy. Przepis ten nie jest wyjątkiem dla niesporządzenia sprawozdania zgodnie z art. 52 ustawy o rachunkowości. W niniejszej sprawie powinno zostać sporządzone i podpisane sprawozdanie finansowe za 2013 r. do 31 marca 2014 r. W przypadku, gdyby przed zatwierdzeniem tego sprawozdania ujawniono istotny błąd, należało skorygować księgi rachunkowe i następnie ponownie sporządzić sprawozdanie finansowe i je podpisać.

Powód, z uwagi na rangę zajmowanego stanowiska, jest odpowiedzialny za brak sporządzenia sprawozdania w wymaganej formie do dnia 31 marca 2014 r., gdyż stanowiło to jego podstawowy obowiązek pracowniczy. Uchybienia w pełnieniu obowiązków powoda wobec SKOK mogą być rozpatrywane w kontekście rozwiązania stosunku pracy, z tytułu którego powód otrzymywał wynagrodzenie w SKOK. Zatrudnienie powoda na stanowisku dyrektora zarządzającego, obok członkostwa w zarządzie w ramach stosunku korporacyjnego, w rzeczywistości było fikcją i miało na celu wyłącznie ochronę partykularnych interesów powoda i pozostałych członków zarządu oraz uniknięcie odpowiedzialności pracowniczej za zarządzanie SKOK. Powód – chociaż wcześniej otrzymał wypowiedzenie umowy o pracę za 12 - miesięcznym wypowiedzeniem – nie odwołał się od tego oświadczenia, choć nie dotyczyło ono stanowiska dyrektora, ale członka zarządu, co jednoznacznie wynikało z podanej mu w wypowiedzeniu przyczyny i podstawy prawnej, tj. „likwidacji stanowiska pracy z mocy prawa w oparciu o art. 73 ust. 3 cytowanej wcześniej ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych”.

W ocenie Sądu drugiej instancji powyższe uchybienie na gruncie stosunków pracowniczych stanowiło ciężkie naruszenie (tj. skutek winy umyślnej lub co najmniej rażącego niedbalstwa) przez powoda obowiązku pracowniczego o charakterze podstawowym w rozumieniu art. 52 § 1 pkt 1 k.p, wobec czego oświadczenie o rozwiązaniu z powodem umowy o pracę z tej przyczyny było

zasadne i zgodne z prawem. Żądane przez powoda odszkodowanie na zasadzie art. 60 k.p. mogłoby w razie uwzględnienia powództwa zostać uznane za nadużycie prawa w myśl art. 8 k.p., bowiem znaczne podwyższenie wynagrodzenia na rzecz powoda oraz zastrzeżenie 12 miesięcznego okresu wypowiedzenia nie spełniały kryterium godziwości warunków zatrudnienia oraz pozostawały w sprzeczności z interesem pozwanego SKOK. Osoby zarządzające mają obowiązek działania na korzyść reprezentowanego podmiotu. Sposób zarządzania pozwanym SKOK przez dotychczasową kadrę zarządzającą - menadżerską zrodził konieczność ustanowienia zarządu komisarycznego, ponadto - ustanowienie 12 miesięcznego okresu wypowiedzenia miało na celu ochronę jednostkowych interesów wybranych osób (w tym powoda), bo w obliczu 12 miesięcznego okresu wypowiedzenia pozwany SKOK zmuszony byłby utrzymywać w zatrudnieniu powoda jako zbędnego pracownika jeszcze przez rok, albo - w sytuacji zwolnienia go z obowiązku świadczenia pracy - wypłacić wysokie wynagrodzenie za okres roku w zasadzie za nic, czyli z pogwałceniem zasady ekwiwalentności świadczeń (art. 22 k.p.).

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył skargą kasacyjną – skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.).

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) skarżący zarzucił: „1) błędną wykładnię art. 52 § 2 k.p. i bezpodstawne przyjęcie, że powzięcie wiedzy przez organ pracodawcy uprawniony do rozwiązania z pracownikiem stosunku pracy o działaniach lub zaniechaniach pracownika, nie pozbawia możliwości złożenia oświadczenia o rozwiązaniu z pracownikiem stosunku pracy z tej samej przyczyny przez następny organ, dla którego 1-miesięczny termin do złożenia takiego oświadczenia rozpoczyna się z dniem powzięcia przez niego wiedzy o takim naruszeniu, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu wskazuje, że 1-miesięczny termin do złożenia takiego oświadczenia rozpoczyna się tylko raz, a zatem w razie powzięcia wiedzy o naruszeniu przez poprzedni organ, pracodawca (niezależnie, przez jaki organ reprezentowany) jest uprawniony do rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika w terminie 1 miesiąca od powzięcia tej informacji po raz pierwszy;

2) naruszenie art. 30 § 4 k.p. przez przyjęcie, że przyczyna rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia (zarzut „nie zapewnienie sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie opisanym w art. 52 pkt 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości” rozumiany przez pozwanego, jako nie podpisanie tego sprawozdania), a sformułowany w sposób uniemożliwiający zrozumienie przez powoda zarzutu, co do nieprawidłowego działania lub zaniechania, bez jakiegokolwiek dodatkowego wyjaśnienia tego zarzutu powodowi, wyczerpuje wymagania „konkretności” przyczyny rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia;

3) błędną wykładnię art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w zw. z art. 52 pkt 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości przez przyjęcie, że zarzut „nie zapewnienia” sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie opisanym w art. 52 pkt 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości, przez powoda, jako jednego z członków wieloosobowego zarządu, polegające wyłącznie na nie podpisaniu przez tego członka zarządu (podobnie jak przez wszystkich pozostałych członków zarządu) sprawozdania finansowego przekazanego do badania biegłym rewidentom (a zatem uprzednio sporządzonego, gdyż w innym wypadku nie mogłoby dojść do przekazania audytorom bez podpisu) - stanowi ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych, w sytuacji, gdy w kilkuletnim okresie pracy pracownika nigdy sprawozdania takie nie były podpisywane przez członków zarządu przed zakończeniem ich badania przez biegłych rewidentów, o czym posiadała wiedzę i co akceptowała takie postępowanie rada nadzorcza, wykonującą czynności nadzoru względem członków zarządu, jak i kontrolującą te organy Kasa Krajowa SKOK. Skarżący wskazał, że: - treść zarzutu - „niezapewnienia sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie opisanym w art. 52 pkt 1 ustawy z 29.09.1994r. o rachunkowości” nie była wystarczająco jasno przedstawiona przy podanej podstawie prawnej, jak i zarzut ten był niedookreślony, gdyż brak było wskazania, za który rok obrotowy - zdaniem pracodawcy reprezentowanego przez Zarządcę Komisarycznego - nie zapewniono sporządzenia sprawozdania finansowego - a w konsekwencji, co było bezpodstawnie związane w rzeczywistości z brakiem podpisania sporządzonego przez Zarząd sprawozdania finansowego za rok 2013; - treść zarzutu -

„niezapewnienia sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie opisanym w art. 52 pkt 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości” dotyczyła zakresu obowiązków Zarządu SKOK W., a nie powoda zatrudnionego na stanowisku Dyrektora Zarządzającego; - skutki związane z brakiem podpisu przy zwykłej zasadzie dbałości o sprawy SKOK W., jak i zawodowych relacjach mogły zostać usunięte poprzez dowolnie wybraną przez pracodawcę formę wezwania powoda, a nadto zachowaniu powoda nie sposób przypisać winy polegającej na jego złej woli lub rażącym niedbalstwie (wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 1997 r., I PKN 193/97, OSNAPiUS 1998 nr 9, poz. 269); - oparcie się na art. 77 pkt 2 ustawy o rachunkowości, który stanowi, że kto wbrew przepisom ustawy dopuszcza do niesporządzenia sprawozdania finansowego, sporządzenia go niezgodnie z przepisami ustawy lub zawarcia w tym sprawozdaniu nierzetelnych danych podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat dwóch, albo obu tym karom łącznie - stanowi działanie przedwczesne pozwanego, gdyż w stosunku do powoda nie orzeczono winy za popełnienie wskazywanego przestępstwa, a jeżeli stanowi świadome postępowanie pozwanego powinno zostać uznane jako niedopuszczalne wobec związanej z oświadczeniem o rozwiązaniu umowy o pracę podstawy prawnej w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., a nie w trybie art. 52 § 1 pkt 2 k.p.”

W ramach podstawy procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucono naruszenie:

„a) art. 378 § 1 k.p.c. przez zaniechanie przez ten Sąd Okręgowy w K. rozpoznania apelacji powoda tj. rozważenia i dokonania odpowiedniej oceny, zarzutów apelacji, a tym samym nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na zaniechaniu samodzielnego rozpoznania wszystkich zarzutów apelacji, pomimo, że wnioskowanie Sądu Rejonowego wykraczało poza schematy logiki formalnej jak i wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych;

b) art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. z uwagi na dokonanie ustaleń faktycznych w oparciu o twierdzenie „Sądowi z urzędu wiadomo”, do której to wiedzy powód nie mógł się odnieść, gdyż była ujawniana w uzasadnieniu rozstrzygnięć Sądu drugiej Instancji i pomimo, że powód - w tym zakresie - pozbawiony został możliwości obrony swoich praw;

c) art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i art. 279 k.p.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, że zgłoszony dowód z opinii kolejnego biegłego sądowego nie jest dowodem istotnym w sprawie;

d) art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia - dotyczącej zachowania przez pracodawcę terminu z art. 52 § 2 k.p. wyłącznie przez odwołanie się do podzielenia ustaleń Sądu pierwszej instancji, że Zarządca Komisyjny powziął wiedzę na temat przyczyn rozwiązania z powodem umowy o pracę „do połowy czerwca 2014 r.” (bez powołania na tą okoliczność żadnych dowodów), a pismo PWC z 6 czerwca 2014 r. gdzie audytor wskazał na brak podpisu pod sprawozdaniem finansowym „nie dowodzi, że Zarządca Komisyjny już na dzień 30 maja 2014 r. miał wiedzę o braku sprawozdania finansowego w formie pisemnej”, w sytuacji doręczenia powodowi oświadczenia o rozwiązaniu umowy 1 sierpnia 2014 r. - skutkiem, czego uzasadnienie zaskarżonego wyroku dotknięte jest tak istotnymi brakami, który uniemożliwia dokonanie kontroli kwestionowanego orzeczenia, gdyż nie wiadomo, jakie dowody stanowią podstawę faktyczną rozstrzygnięcia w zakresie ustalenia terminu powzięcia przez pracodawcę wiedzy o przyczynach stanowiących podstawę rozwiązania stosunku pracy;

e) art. 244 § 1 k.p.c. w zw. z art. 309 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. przez uznanie za prawidłowe dopuszczenia dowodu z akt spraw sądowych innych osób, bez wyraźnego wskazania konkretnych dokumentów z tych akt, a stanowiących dla Sądu przedmiot dowodu, jak również nie rozstrzygnięcia o czynnościach Sądu co do których powód wniósł zastrzeżenie do protokołu w trybie art. 162 k.p.c.;

f) art. 380 k.p.c. przy uwzględnieniu art. 217, art. 227 i art. 231 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c. poprzez pominięcie obowiązku rozstrzygnięcia zastrzeżeń do oddalonych wniosków, a w tym wniosków o: - pominięcie dowodu z opinii biegłego sądowego P. R. , który nie posiada wymaganej w sprawie praktyki zawodowej, a jego opinia nie obejmuje wniosku dowodowego strony powodowej, jak również nie spełnia walorów opinii biegłego związanej z wiedzą specjalną jak i nie dokonuje oceny koniecznego do zbadania materiału dowodowego; - dopuszczenie dowodu z zeznań K. F. W., będącej w ocenianym okresie głównym księgowym SKOK W. na

okoliczność ustalenia: sposobu i terminu generowania w SKOK „W.” sprawozdań finansowych, zapewniania sporządzenia sprawozdań finansowych przez Zarząd SKOK W., podpisywania tych sprawozdań przez Zarząd, regulacji wewnętrznych SKOK w tym zakresie, przeprowadzania badania sprawozdań przez biegłych rewidentów; - dopuszczenie dowodu zgodnie z tezą dowodową powoda przyjętą na rozprawie 27 października 2015 r. z uwzględnieniem złożonego przez pełnomocnika powoda w piśmie z 11 stycznia 2016 r. zastrzeżenia procesowego w trybie art. 162 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i wniosku o przywrócenie tezy dowodowej do biegłego zgodnie z wnioskiem reprezentowanej stron (wobec treści Postanowienia Sądu Rejonowego w M. z 21 grudnia 2015 r. zmieniającego treść Postanowienia tegoż Sądu o dopuszczeniu dowodu na rozprawie w dniu 27 października 2015 r.); - powołanie na biegłego w sprawie dr A. S., biegłego sądowego z zakresu finansów i rachunkowości z listy Sądu Okręgowego w K.;

g) art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i art. 279 k.p.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, że zgłoszony dowód z opinii kolejnego biegłego sądowego nie jest dowodem istotnym w sprawie;

h) sprzeczności istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez nie rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób wszechstronny z dowolną oceną dowodów z powodu rażącego naruszenia zasady oceny wiarygodności i mocy zebranego materiału dowodowego przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i doprowadzenie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku z 13 listopada 2017 r. do dowolnych ustaleń, sprzecznych z zasadami logicznego i opartego o doświadczenie życiowe rozumowania, a to: - bezzasadne przyjęcie za wiarygodne i przekonujące, że pozyskanie wiedzy na temat przyczyn rozwiązania z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia zajęło Zarządcy Komisarycznemu, - bliżej nie określony czas do połowy czerwca 2014 r. - bez uwzględnienia dowodów przedstawionych przez powoda i bez ich oceny - a w konsekwencji przyjęcie, że pozwany reprezentowany przez Zarządcę Komisarycznego nie naruszył terminu wynikającego z art. 52 § 2 k.p.; - bezpodstawne przyjęcie, że pozwany prawidłowo przeprowadził konsultację związkową w sprawie, podczas, gdy pozwany naruszył wymóg konsultacji

związkowej przed złożeniem powodowi oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia (związek nie wyraził zgody na rozwiązanie umowy, nadto zawiadomienie związku było ogólnikowe, co uniemożliwiało Związkowi Zawodowemu zajęcie merytorycznego stanowiska, poza tym zarzuty podane organizacji związkowej są inne niż te, które podano powodowi w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy); - bezpodstawne uznanie, że zatrudnienie powoda na stanowisku Dyrektora w rzeczywistości było fikcją i miało na celu wyłącznie ochronę partykularnych interesów i uniknięcie odpowiedzialności pracowniczej za zarządzanie SKOK-iem, a w konsekwencji uznanie, że wskazane przyczyna rozwiązania z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia mogła się odnosić jedynie do stosunku pracy powoda, jako Dyrektora Zarządzającego, a nie funkcji Prezesa Zarządu niezwiązanej ze stosunkiem pracy; - bezpodstawne przejęcie, że powyższe stanowisko Sądu Rejonowego w tym względzie potwierdza fakt, że powód nie odwołał się od wypowiedzenia umowy o pracę z 22 maja 2014r., pomimo, że wypowiedzenie było związane z funkcją w zarządzie - albowiem brak odwołania od wypowiedzenia nie stanowił oświadczenia woli powoda o sugerowanej przez Sąd Rejonowy treści, a jedynie replikację pogodzenia się przez Radę Nadzorczą faktu wprowadzenia Zarządu Komisarycznego; - bezpodstawne uznanie zasadności zarzutu niezapewnienia sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie opisanym w art. 52 pkt 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości pomimo funkcjonowania w SKOK W. sporządzonego sprawozdania finansowego SKOK W. za 2013 r. jego obowiązywania na dzień 31 marca 2014 r. i przekazania, jak i przyjęcia do badania przez biegłego rewidenta”.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. w całości oraz o uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w M. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W przypadku rozwiązania umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia z winy pracownika (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.) możliwe jest wskazywanie kilku przyczyn, które pracodawca kwalifikuje jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków, a dla zgodności z prawem takiego oświadczenia woli wystarczające jest wykazanie przez pracodawcę przynajmniej jednej z nich (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2017 r., III PK 115/16, LEX nr 2350661).

Zarządca komisaryczny – po zakończeniu postępowania wyjaśniającego, które zakończyło się w połowie czerwca 2014 r. – w dniu 2 lipca 2014 r. złożył powodowi za pośrednictwem poczty decyzję z dnia 30 czerwca 2014 r. o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych z kilku przyczyn, między innymi polegającego na niezapewnieniu sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie opisanym w art. 52 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Sąd Okręgowy w zaskarżonym skargą kasacyjną wyroku uznał rozwiązanie umowy o pracę w trybie dyscyplinarnym za zgodne z prawem w stosunku do powoda, piastującego stanowisko prezesa zarządu oraz wykonującego funkcję dyrektora zarządzającego SKOK W..

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 351) kierownik jednostki zapewnia sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego i przedstawia je właściwym organom, zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy. W myśl ust. 2 tego artykułu - sprawozdanie finansowe podpisuje - podając zarazem datę podpisu - osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, i kierownik jednostki, a jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy - wszyscy członkowie tego organu. Odmowa podpisu wymaga pisemnego uzasadnienia dołączonego do sprawozdania finansowego.

Unormowanie to jest jednoznaczne; jeśli rok bilansowy kończy się 31 grudnia, sprawozdanie finansowe powinno być sporządzone i podpisane do 31 marca

następnego roku oraz przedstawione właściwym organom. Art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości nakłada na kierownika jednostki obowiązek zapewnienia takich warunków organizacyjnych, aby w wymaganym terminie możliwe było terminowe sporządzenie sprawozdania finansowego, podpisanie go i przedstawienie go właściwym organom. Niedopełnienie tego obowiązku grozi odpowiedzialnością karną określoną w art. 77 pkt 2 i art. 79 tej ustawy.

W art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o rachunkowości - w wersji dotyczącej pierwszego kwartału 2014 r. (jednolity tekst ustawy o rachunkowości: Dz.U. z 2013 r., poz. 3306) - zdefiniowano, że przez kierownika jednostki należało rozumieć: członka zarządu lub innego organu zarządzającego, a jeżeli organ jest wieloosobowy - członków tego organu, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się - wspólników prowadzących sprawę spółki, w przypadku spółki partnerskiej - wspólników prowadzących sprawę spółki albo zarząd, a w odniesieniu do spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej - komplementariuszy prowadzących sprawę spółki. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą za kierownika jednostki uważa się tę osobę; przepis ten stosuje się odpowiednio do osób wykonujących wolne zawody. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora, a także syndyka lub zarządcę ustanowionego w postępowaniu upadłościowym.

Sprawozdanie dotyczy roku obrachunkowego i sporządza je się na dzień bilansowy dla jednostki gospodarczej jako całości. Sprawozdanie, poza posumowaniem rocznych informacji finansowych, pomocnych dla osób zarządzających daną jednostką oraz rad nadzorczych, jest przeznaczone dla osób spoza jednostki, przez co konieczne jest jasne przedstawienie jego zawartości dla zapewnienia użyteczności i wiarygodności prezentowanych informacji. Sprawozdania finansowe powinny odznaczać się: wiarygodnością (rzetelnością), zrozumiałością dla użytkowników, kompletnością, porównywalnością, sprawdzalnością i terminowością.

W aspekcie praktycznym, kierownik jednostki, pełniący funkcję zarządzającą w imieniu pracodawcy, powinien zatrudnić kompetentnego księgowego, który

sporządzi sprawozdanie finansowe lub może zawrzeć cywilnoprawną umowę z zewnętrzną firmą, której powierzy prowadzenie ksiąg rachunkowych i sporządzenie sprawozdania. Nie ulega jednak wątpliwości, że zgodnie z ustawą o rachunkowości to nie księgowy, lecz „kierownik jednostki” ponosi odpowiedzialność za sporządzenie sprawozdania. Jeśli prezes zarządu spółdzielczej kasy oszczędności pełni równocześnie pracowniczą funkcję dyrektora zarządzającego, to do jego podstawowych obowiązków pracowniczych należy takie zorganizowanie pracy podległych pracowników lub nadzorowanie efektów pracy firmy outsourcingowej, aby sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w terminie.

W ocenie Sądu Najwyższego, skoro niedopełnienie tego obowiązku przez kierownika jednostki powoduje odpowiedzialność karną do 2 lat pozbawienia wolności, to – nie można mieć wątpliwości – że spowodowane umyślnie lub na skutek rażącego niedbalstwa niewykonanie pracowniczego obowiązku określonego w art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości przez kierownika jednostki, będącego równocześnie prezesem zarządu i dyrektorem zarządzającym, stanowi ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych w rozumieniu art. 52 ust. 1 pkt 1 k.p. Taki delikt pracowniczy występuje zwłaszcza w sytuacji, gdy spółdzielcza kasa oszczędności znajduje się na progu niewypłacalności i zachodzi obawa, że klienci banku mogą nie otrzymać wpłaconych pieniędzy w łącznej kwocie wielu milionów złotych. Klienci banku w takiej sytuacji powinni mieć dostęp do terminowo udostępnionego rzetelnego sprawozdania finansowego.

Zwrócić w tym kontekście należy uwagę na umyślnie działanie powoda i powiązanie z nim rodzinie kierownictwa kasy na niekorzyść pracodawcy i klientów kasy. Im bardziej pogarszała się sytuacja finansowa spółdzielczej kasy – tym bardziej rosły skokowo: zarobki członków zarządu, wypłacane im premie oraz wydłużono okresy wypowiedzenia. Gdyby spółdzielcza kasa nie została przejęta przez bank PKO, prawdopodobnie kilka tysięcy klientów kasy zostałoby pozbawionych zdeponowanych w kasie środków pieniężnych.

Zdaniem Sądu Najwyższego, dokonanie właściwej subsumcji wymagało też analizy statusu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej W. w M. oraz członków jej zarządu w świetle ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych

kasach oszczędnościowo-kredytowych (aktualnie: Dz.U. z 2019 r., poz. 2412), która jednak nie została wyeksponowana w zarzutach skargi kasacyjnej. Na marginesie więc można wskazać, że stosownie do art. 2 tej ustawy - Kasa jest spółdzielnią, do której w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze. Zgodnie art. 35 § 1 tej ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (aktualnie Dz.U. z 2018 r., poz.1285) organami spółdzielni są: 1) walne zgromadzenie; 2) rada nadzorcza, zwana dalej "radą"; 3) zarząd. Art. 48 § 1 tej ustawy stanowi, że zarząd kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją na zewnątrz, a w myśl art. 52 § 1 tej ustawy - z członkami zarządu zatrudnianymi w spółdzielni rada spółdzielni nawiązuje stosunek pracy - w zależności od powierzonego stanowiska - na podstawie umowy o pracę albo powołania.

Zdaniem Sądu Najwyższego, wybór osoby na członka zarządu oznacza, że między spółdzielnią a tą osobą doszło do powstania stosunku organizacyjnego, do którego stosuje się ustawę – Prawo spółdzielcze. Ponadto członkowie zarządu mogą pozostawać ze spółdzielnią w stosunku pracy. W tej kwestii Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 czerwca 2005 r., II PK 306/04, przyjął, że złożony stosunek łączący członka zarządu ze spółdzielnią może obejmować stosunek uczestnictwa w zarządzie, tj. tak zwany stosunek wewnętrzny (organizacyjny) oraz stosunek pracy powstały na podstawie umowy o pracę, rzadziej – na podstawie spółdzielczej umowy o pracę, określany jako stosunek zewnętrzny. Powyższy pogląd znajduje potwierdzenie także w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2012 r., II PZP 3/12, dotyczącej członków zarządu spółek prawa handlowego. W przypadku prezesa zarządu spółdzielni stosunek pracy ma zatem charakter komplementarny do funkcji w zarządzie. Najpierw spółdzielnia powierza funkcje w zarządzie, a dopiero potem realizację tego pierwotnego stosunku (organizacyjnego) dopełnia się przez nawiązanie stosunku pracy. Pracownicze zatrudnienie jest ściśle zależne od powołania do zarządu i dlatego nie ma racji bytu po ustaniu tej funkcji.

Z ustaleń zaskarżonego wyroku wynika, że 16 maja 2013 r. doszło do zmiany umowy o pracę w drodze aneksu – powód został zatrudniony na stanowisku dyrektora zarządzającego (nadal pozostając w stosunku korporacyjnym ze SKOK jako prezes zarządu; poprzednio był zatrudniony jako prezes zarządu).

Sprawozdanie finansowe podpisuje - podając zarazem datę podpisu - osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych i kierownik jednostki, a jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy - wszyscy członkowie tego organu. Odmowa podpisu wymaga pisemnego uzasadnienia dołączonego do sprawozdania finansowego. Nie ulega wątpliwości, że również pracowniczym obowiązkiem powoda było podpisanie sprawozdania finansowego do końca pierwszego kwartału 2014 r.

W ramach podstawy kasacyjnej przewidzianej art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. zasadnicze znaczenie przypisywane jest błędnej wykładni art. 52 § 2 k.p. Zgodnie z obowiązującą regulacją termin określony w art. 52 § 2 k.p. rozpoczyna bieg od „uzyskania wiadomości przez pracodawcę”, a przedmiotem informacji są okoliczności uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę. Zestawienie tych elementów prowadzi do wniosku, że uznanie, czy pracodawca posiadał odpowiednią wiedzę weryfikowaną jest przez uwarunkowania dające podstawę do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 k.p. Oznacza to, że termin zacznie biec od momentu, gdy obiektywnie mierząc, stan wiedzy pracodawcy wskazywał na ziszczenie się warunków zawartych w zwrocie „ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych”. Zatem pracodawca powinien dysponować czasem na rozeznanie się co do bezprawności zachowania pracownika (uchybień obowiązkowi podstawowemu), naruszenia albo (poważnego) zagrożenia interesów pracodawcy, a także zawinienia. Okoliczności rozpoznawanej sprawy nakazują przyjąć, że pracodawca nie tylko wiedział, że obowiązek podpisania sprawozdania finansowego, wynikający z art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości, nie został przez pracownika wykonany, ale wręcz akceptował taki stan rzeczy w kolejnych latach, co z winy powoda mogło być spowodowane zamiarem ukrycia przed klientami banku stale pogarszającej się sytuacji finansowej banku oraz całkowicie nieprofesjonalnego udzielania kredytów, co zostało opisane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Należy przypomnieć, że na mocy ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2386), zostały one poddane państwowemu nadzorowi, sprawowanemu w głównej mierze przez Komisję Nadzoru Finansowego. W wyniku

inspekcji oraz badania sprawozdań finansowych poszczególnych SKOK, Komisja Nadzoru Finansowego uznała, że położenie czterech Kas jest już na tyle poważne, że zdecydowała się na powołanie w nich zarządców komisarycznych, w tym w pozwanej SKOK W. w M., która na mocy decyzji wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego od dnia 22 maja 2014 r. kierowana była przez zarządcę komisarycznego. Ustanowienie zarządu komisarycznego jest z jednej strony najdalej idącym środkiem zmierzającym do uzdrowienia sytuacji ekonomiczno-finansowej Kasy, a z drugiej najsilniej ingerującym w samodzielność tego podmiotu. Przepisy ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych wśród przesłanek uzasadniających powołanie zarządcy wskazują także rażące lub uporczywe naruszanie przepisów prawa przez SKOK (art. 73a ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych). Ponieważ za całokształt działalności kasy zawsze odpowiada bezpośrednio jej zarząd, a pośrednio – kontrolująca go rada nadzorcza, w razie zaistnienia wspomnianych okoliczności zasadne jest przyjęcie, że organy te albo same przyczyniły się do naruszania przez SKOK wiążących ją regulacji, albo przynajmniej tolerowały lub wręcz milcząco akceptowały nieprawne działania podległych im osób (zob. J. Szelaąg: Restrukturyzacja spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, Warszawa 2017, LEX). Ta ostatnia sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Należy przyjąć, że w pierwszej kolejności Rada Nadzorcza Kasy, samodzielnie lub na skutek wystąpienia o odwołanie wskazanych członków zarządu SKOK przez nadzorcę (art. 71 ust. 2 pkt 1), powinna odwołać tych spośród członków zarządu, którzy przestali spełniać wymogi ustawowe. Dopiero bezczynność lub nieudolność rady nadzorczej w tym względzie należy potraktować jako przesłankę do ostatecznej, władczej ingerencji ze strony Komisji, polegającej na wprowadzeniu do kasy zarządu komisarycznego (zob. J. Szelaąg: Restrukturyzacja spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, Warszawa 2017, LEX).

Przedstawiony schemat działania wskazuje, że po powołaniu zarządcy komisarycznego staje się on podmiotem uprawnionym do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy, także wobec odwołanych z mocy prawa członków zarządu (art. 73 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych). W konsekwencji powyższej regulacji, zmiana statusu samego pracownika implikująca

kompetencję zarządcy komisarycznego do rozwiązania stosunku pracy, również w trybie art. 52 ust. 1 pkt 1 k.p., powoduje rozpoczęcie na nowo, to jest od uzyskania przez zarządcę komisarycznego wiadomości o okoliczności uzasadniającej rozwiązanie umowy, biegu terminu z art. 52 § 2 k.p. Przedstawiona teza nie stoi w sprzeczności z powszechnie akceptowanym poglądem, że z punktu widzenia regulacji art. 52 § 2 k.p. istotne jest to, kto w świetle obowiązujących u pracodawcy przepisów był uprawniony do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy w czasie, gdy doszło do popełnienia przez pracownika czynu lub czynów, stanowiących przyczynę rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia. Jeśli do tego organu dotarły informacje na temat zachowania pracownika, to późniejsze przekształcenia podmiotowe (na przykład przejście zakładu na innego pracodawcę) lub zmiany organizacyjne po stronie pracodawcy, a także zmiany składu osobowego organu dokonującego w imieniu pracodawcy czynności z zakresu prawa pracy, nie powodują rozpoczęcia na nowo biegu terminu z art. 52 § 2 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2018 r., I PK 101/17, LEX nr 2558529). Rozpoczęcie biegu terminu z art. 52 § 2 k.p. ocenia się przy uwzględnieniu podstawowej staranności pracodawcy. W stanie faktycznym, w którym organ uprawniony do rozwiązania umowy o pracę z członkiem zarządu (prezesem i dyrektorem zarządzającym), w sytuacji naruszenia przez niego obowiązku wynikającego z ustawy, nie podejmuje w tym zakresie żadnych czynności i tym samym narusza swoje obowiązki ustawowe, a w konsekwencji doprowadza do ustanowienia zarządcy komisarycznego, należy przyjąć, że termin z art. 52 § 2 k.p. zaczyna biec dopiero od faktycznego powzięcia wiadomości (tu przez zarządcę komisarycznego), a nie od momentu, kiedy wiedza ta była dla pracodawcy potencjalnie dostępna. Jest to szczególnie istotne, gdy zmiana na stanowisku osoby wykonującej zadania pracodawcy następuje w drodze jednostronnej czynności nadzorczej (tu decyzji Komisji Nadzoru Finansowego), wynikającej ze specyficznej regulacji sektora świadczącego usługi finansowe i konieczności zapewnienia płynności tego typu jednostkom. Ergo, inaczej można i należy ocenić zaplanowaną zmianę w składzie osobowym organu (koniec kadencji, odwołanie przez organ przewidziany statutem albo umową spółki), gdyż wówczas mamy do czynienia z kontynuacją, w której nowe stanowisko obejmuje osoba

zapoznana z sytuacją ekonomiczną podmiotu i od niej można oczekiwać niezwłocznych działań sanujących. Natomiast zarządca komisaryczny jest specyficznym podmiotem. Z jednej strony ma wykonać zadania określone w decyzji Komisji Nadzoru Finansowego (art. 73 ust. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo–kredytowych) oraz ma obowiązek opracować i uzgodnić z Komisją Nadzoru Finansowego program postępowania naprawczego (art. 73 ust. 5 tej ustawy). Już z powołanych zadań wynika, że w pierwszej kolejności koncentracja działań zarządcy komisarycznego ukierunkowana jest na program naprawczy danego podmiotu. Nie oznacza to oczywiście zwolnienia z obowiązku przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym terminu z art. 52 § 2 k.p., lecz zmusza do dokonania wykładni tej normy z uwzględnieniem zadań, jakie stoją przed zarządcą. Dopiero interpretacyjna równowaga zapewni ochronny standard prawa pracy w zestawieniu z celem i funkcją wprowadzenia zarządcy komisarycznego do określonej jednostki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2019 r., I PK 113/18, niepublikowany). Finalnie, orzekające w sprawie Sądy słusznie uznały, że nie doszło do naruszenia art. 52 § 2 k.p. Ustawowy termin do rozwiązania umowy o pracę - wskazany w art. 52 § 2 k.p. - nie jest powiązany ze stanem możliwości powzięcia przez pracodawcę wiadomości o ciężkim naruszeniu przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych, lecz z jej faktycznym uzyskaniem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2018 r., II PK 76/17, LEX nr 2488654).

Z art. 54 ust. 1 ustawy o rachunkowości wynika, że jeżeli po sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego, a przed jego zatwierdzeniem, jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach, które mają istotny wpływ na to sprawozdanie finansowe, lub powodujących, że założenie kontynuowania działalności przez jednostkę nie jest uzasadnione, powinna ona odpowiednio zmienić to sprawozdanie, dokonując jednocześnie odpowiednich zapisów w księgach rachunkowych roku obrotowego, którego sprawozdanie finansowe dotyczy, oraz powiadomić biegłego rewidenta, który sprawozdanie to bada lub zbadał. Jeżeli zdarzenia, które nastąpiły po dniu bilansowym, nie powodują zmiany stanu istniejącego na dzień bilansowy, to odpowiednie wyjaśnienia zamieszcza się w informacji dodatkowej. Na tą kwestię zwrócił uwagę również biegły P. R., który podkreślił, że pierwsza wersja

sprawozdania finansowego musi zostać sporządzona (i podpisana) nie później niż do końca 3 miesięcy po dniu bilansowym. Zdaniem Sądu Najwyższego, ocena biegłego wynika wprost z zapisów ustawowych i nie ma podstaw do kontestowania opinii tego biegłego w skardze kasacyjnej.

Nieuzasadnione są również pozostałe zarzuty podstawy procesowej skargi kasacyjnej, w której wskazano naruszenie między innymi art. 378 § 1, art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 244 § 1 w związku z art. 309, art. 162 i art. 391 § 1 k.p.c.

W kwestii zarzutu nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji - art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. „z uwagi na dokonanie ustaleń faktycznych w oparciu o twierdzenie Sądowni z urzędu wiadomo, do której to wiedzy powód nie mógł się odnieść, gdyż była ujawniana w uzasadnieniu rozstrzygnięć Sądu II Instancji i pomimo, że powód - w tym zakresie - pozbawiony został możliwości obrony swoich praw”, należy wskazać, że zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c., nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. Przytoczona przesłanka nieważności postępowania jest spełniona, jeżeli z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła - wbrew swej woli - brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części. Sytuacja taka zachodzi między innymi wtedy, gdy wady zawiadomienia o terminie rozprawy, jedynej albo bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia, uzasadniały odroczenie rozprawy, a sąd rozpoznał sprawę i wydał orzeczenie. Innymi słowy nieważność postępowania zachodzi wówczas, gdy strona była rzeczywiście pozbawiona możliwości obrony i wskutek tego nie działała w postępowaniu, a nie, gdy mimo naruszenia przepisów postępowania, podjęła czynności w procesie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2018 r., III UK 135/17, LEX nr 2558701). W uzasadnieniu skargi kasacyjnej nie wskazano precyzyjnie, jakie ustalenia zostały dokonane na podstawie innych akt i jaki to mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Można się tylko domyślać, że w rozpoznawanej sprawie zarzut naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. miałby dotyczyć sytuacji, w której Sąd odwoławczy ustalił, że jeżeli dzień

bilansowy przypadał na 31 grudnia 2013 r., to sprawozdanie finansowe powinno być sporządzone i podpisane nie później niż do dnia 31 marca 2014 r. Stwierdzenie, że taki sam termin ustalony został przez Sąd Okręgowy w K.. rozpatrujący apelację innych członków zarządu kasy, nie może stanowić naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c., dlatego że jest to fakt znany sądowi z urzędu, a jednocześnie nie stanowił on *per se* podstawy do rozstrzygnięcia sprawy merytorycznie. Tym samym nie doszło do naruszenia kolejnych, wskazanych w tej sekwencji zarzutów, przepisów procesowych oraz nie doszło od uchybienia, które wpłynęło na możliwość strony działania w postępowaniu.

Odnośnie do dalszych zarzutów należy zwrócić uwagę, że uchybienie polegające na nierozpoznaniu istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem sprawy lub zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania; pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę; rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie; nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda. Sformułowanie zawarte w art. 378 § 1 k.p.c. oznacza, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia. Dokonuje więc własnych ustaleń faktycznych, prowadzi lub ponawia dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji, nie wykraczając poza wniosek zawarty w apelacji i nie naruszając zakazu *reformationis in peius*. Mechanizm procedowania Sądu odwoławczego w obecnej sprawie nie narusza omówionego przepisu.

Zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie można uzasadniać przez nawiązywanie do treści dotyczącego kwestii oceny dowodów, zgodnie bowiem z art. 393³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2019 r., V CSK 103/18, LEX nr 2653095).

Zarzuty kasacyjne naruszenia art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i art. 279 k.p.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, że zgłoszony dowód z opinii kolejnego biegłego sądowego nie jest dowodem istotnym w sprawie jest

nieuzasadniony, gdyż o rozstrzygnięciu sprawy przesądzało to, że powód na skutek co najmniej rażącego niedbalstwa nie zapewnił warunków do sporządzenia i podpisania sprawozdania finansowego do dnia 31 marca 2014 r., natomiast to, czy takich samych zaniedbań dopuszczał się również w poprzednich latach, nie miało wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Odpowiednie stosowanie art. 328 § 2 k.p.c. do uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji; sąd odwoławczy obowiązany jest zamieścić w uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania, są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2019 r., V CSK 256/18, LEX nr 2734422).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak punkcie I w sentencji wyroku. Mając na względzie uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 r., I PZP 6/10 (OSNP 2011 nr 21-22, poz. 268), o kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).